

روزانه آموزش عالی و پژوهش

96170-82201

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد زرقان

پیش بینی بحران هویت براساس ویژگیهای شخصیتی والدین در دانش آموزان دبیرستانی پسر شهرستان فیروزآباد

مهران نصیری

Mehran.nasiri41@yahoo.com

دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز، شیراز، ایران

نادره سهرابی

استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت، مرودشت (نویسنده مسئول)

Sohrabi-sh2006@yahoo.com

چکیده:

هدف از این تحقیق پیش بینی بحران هویت فرزندان براساس ویژگی های شخصیتی والدین ، با حجم نمونه ۲۰۰ دانش آموزان پسر دبیرستانی شهرستان فیروزآباد می باشد . روش تحقیق به صورت همبستگی می باشد برای جمع آوری اطلاعات از ابزار پرسشنامه سنجش هویت ، پرسشنامه شخصیتی آیزنک (EPQ) استفاده خواهد شد . یافته های این تحقیق عبارتند از : افسردگی والدین بحران هویت در فرزندان را پیش بینی می کند. عدم اعتماد بنفس در والدین بحران هویت در فرزندان را پیش بینی می کند . اختلال های شخصیتی والدین بحران هویت در فرزندان را پیش بینی میکند. ویژگی های شخصیتی والدین (اختلالات شخصیتی) بحران هویت در دانش آموزان پسر دبیرستانی را پیش بینی می کند.

کلید واژه : دانش آموزان پسر، بحران هویت ، ویژگی های شخصیتی .

مقدمه

موضوعات گوناگون اجتماعی در پیوند با عوامل زمانی و مکانی اولویت های خاصی می یابند که شناخت هریک از این موضوعات و طرح آنها میتواند از جمله مسائل ضروری جامعه به شمار آید. بدون شک در زمان و مکان زندگی ما نیز مسائل اجتماعی متنوعی وجود دارند که گزینش و پردازش به هنگام هریک از آنها نقش بسزایی در شکوفایی ذهن اجتماعی داشته و چه بسا توانایی جلوگیری از لغزشهای احتمالی اجتماعی را نیز داشته باشد. به نظر میرسد از میان موضوعات متعدد اجتماعی هویت از اولویت خاصی برای جامعه ما برخوردار باشد که پرداختن به آن میتواند به پرسشهای چندی پاسخ مناسبی ارائه دهد. من کیستم؟ ما کیستیم؟ پرسشهای اساسی ای هستند که امروزه مدام در جامعه مطرح میشوند و پرداختن به هویت تلاش مناسبی برای ارائه پاسخ به این کیستی است. پیتر بورگنیز^۱ (۱۹۹۰) هویت را این گونه تعریف می کند: هویت مجموعه معانی به کار برده شده توسط خود، در یک موقعیت یا نقش اجتماعی است که این معنا مشخص میکند او که میتواند باشد؟ این معانی به جای معیار یا مرجعی به کار میرود تا اینکه دانسته شود فرد کیست. بحران هویت واژه ای است که به وسیله اریکسون برای توصیف ناتوانی افراد در قبول نقشی که جامعه از آنان انتظار دارد، به کار رفته است (شرفی، ۱۳۷۰) عدم موفقیت فرد در شکل دادن به هویت فردی خود اعم از اینکه به علت تجارب نامطلوب کودکی و یا شرایط نامساعد فعلی باشد، بحرانی ایجاد میکند که بحران هویت یا گمگشتگی نام دارد (شاملو ۱۳۷۲)، بحران هویت در واقع بحران رابطه (غیر من) با (من) است که بنا به آن باید هویت دیگری شکل گیرد. (احمدی، ۱۳۸۷). اریکسون^۲ احساس داشتن هویت را این گونه تعریف کرده است: سازماندهی پویا و خود ساخته از سائق ها، توانایی ها، باورها و تاریخ شخصی به صورت یک "خود" منسجم و مستقل که هدایت کننده مسیر در حال رشد زندگی فرد است. (اعزازی، ۱۳۸۶) دستیابی موفقیت آمیز به هویت موجب آمادگی برای فاصله گرفتن از مردم و موقعیت هایی که ممکن است به طور مناسبی هویت فرد را نقض کنند. ویژگی های شخصیتی والدین و روش های تربیتی آنان، تعیین کننده اولیه شخصیت و هویت فرزند در تمام سنین تلقی می شود. (شکری، ۱۳۹۰) شخصیت و ویژگی های آن در والدین از جمله عناصر صمداخله کننده در روابط بین والدین و فرزند می باشد. شخصیت یک سازه کلی است که از مجموعه ویژگی های فردی تشکیل می شود. والدین با رفتارها و شخصیت خود آفریننده موقعیت هایی هستند که رفتارهای خاص در فرزندان را بر می انگیزد و سرمشق و الگویی برای آنها گردیده و یا به تشویق دسته خاصی از رفتارها در فرزندان می پردازد شخصیت دلالت بر ویژگی ها و خصوصیات تقریباً ثابت هر شخص دارد. تعادل بین صفات مختلف تعیین کننده شخصیت می باشد. اکثر شخصیت آمیزه ای از صفات مختلف است. گاهی اوقات یک صفت در شخصیت بارز و واضح می باشد. هنگامی از اصطلاح ویژگی های شخصیت (اختلال شخصیت) استفاده می شود که این شخصیت سبب رنج و آزار خود فرد یا دیگر افراد شود. (آخوندی، ۱۳۷۶) ویژگی های شخصیت ماهیتی پایدار دارد. تغییرات کوچک اغلب بسیار تدریجی شکل می گیرند. مثلاً پرخاشگری فرد در میانه یا اواخر زندگی کاهش یابد. انواع کلی ویژگی های شخصیتی (اختلال شخصیت) عبارتند از: ۱- اضطرابی و مستعد نگرانی. ۲- عدم خودباوری و نداشتن اعتماد به نفس. ۳- حساس، مزنون و بدبین. ۴- دراماتیک و تکانشی. ۵- پرخاشگر و ضد اجتماعی (گیدنز، ۱۳۸۲) بدون تردید ویژگی های شخصیتی والدین روی چگونگی روابط میان اعضای خانواده و کیفیت ارتباط والدین با فرزند، در شکل گیری شخصیت، رشد اجتماعی، عاطفی، عقلانی و سازگاری فرزندان نقش و اهمیت فراوانی دارد که در این پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال است که ویژگی های شخصیتی والدین در بحران هویت چگونه است؟

روش پژوهش

روش تحقیق از نوع همبستگی می باشد.

جامعه آماری

جمعیت آماری در این پژوهش، شامل کلیه دانش آموزان پسر دبیرستانی شهرستان فیروزآباد بودند که در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ در حال تحصیل بودند که تعداد آنها برابر ۱۰۳۰ نفر بود. جهت گردآوری نمونه آماری، روش خوشه ای چند مرحله ای استفاده گردید که ابتدا به

¹ Piter porginz

² Erikson

صورت تصادفی پنج دبیرستان از شهرستان انتخاب و سپس از هر مدرسه یک کلاس به صورت تصادفی انتخاب شد و به این شیوه ۲۰۰ نفر از دانش آموزان به صورت تصادفی انتخاب شدند.

روش نمونه گیری

جهت گرد آوری نمونه آماری ، روش خوشه ای چند مرحله ای استفاده گردید که ابتدا به صورت تصادفی پنج دبیرستان از شهرستان انتخاب و سپس از هر مدرسه یک کلاس به صورت تصادفی انتخاب شد و به این شیوه ۲۰۰ نفر از دانش آموزان به صورت تصادفی انتخاب شدند.

ابزار گردآوری داده ها

اطلاعات و داده ها از طریق پرسشنامه سنجش هویت ، پرسشنامه شخصیتی آیزنک (EPQ) ، که بین افراد نمونه آماری توزیع و تکمیل گردید.

الف) پرسشنامه شخصیتی آیزنک (EPQ)

پرسشنامه شخصیتی آیزنک که یک پرسشنامه خود ارزیابی شخصیتی است، دارای ۹۰ سؤال است . وسیله ای برای سنجش اختلالات شخصیتی ساخته شده است. اعتبار و روایی و ضرایب آلفای کرونباخ برای مؤلفه های استرس و نگرانی ۰/۸۵ ، عدم خودباوری و نداشتن اعتماد به نفس ۰/۹۲ ، حساس ، مظنون و بدبین ۰/۸۹ ، دراماتیک و تکانشی ۰/۹۱ و پرخاشگر و ضد اجتماعی ۰/۸۸ می باشد .(آیزنک ، ۱۹۸۵) در مطالعه ای که به منظور و هنجاریابی پرسشنامه شخصیتی آیزنک روی جامعه دانشجویان دانشگاه های تهران انجام شد، روایی این پرسشنامه تأیید شد . (هاشمی ، ۲۰۰۲) برای بررسی اعتبار و روایی در تحقیق انیسی ، مجدیان ، جوشن لو ، گوهری (۱۳۹۰) با نمونه ای شامل ۶۳۰ نفر از دانشجویان افسری ، از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید . دامنه ضرایب همسان درونی (آلفای کرونباخ) زیرمقیاس های پرسشنامه از ۰/۳۹ تا ۰/۸۳ متغیر بود . (انیسی و همکاران ، ۱۳۹۰)

ب) پرسشنامه سنجش هویت

این پرسشنامه ۳۰ سوالی توسط احمدی (۱۳۷۸) ساخته و استاندارد شده است . (پرسشنامه هویت احمدی برگرفته از پرسشنامه های هویت اریکسون ، آدامز ، برزونسکی^۱ و جکسون^۲ می باشد) این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت در برابر هر سوال که نماینده یک نشانه رفتاری است ، دارای گزینه های (کاملاً مخالف ، مخالف ، مطمئن نیستم ، موافق ، کاملاً موافق) می باشد. هر فرد با انتخاب یک گزینه که در رابطه با او صدق می کند ، از ۱ تا ۵ امتیاز کسب می کند . مجموع امتیازات مبین بحران هویت در فرد است . دامنه امتیازات از ۳۰ تا ۱۵۰ متغیر است و چنانچه فردی امتیاز ۳۰ را کسب کند ، کاملاً هویت یافته تلقی می شود و نمره ۱۵۰ حداکثر بحران هویت را نشان می دهد . پرسشنامه دارای روایی محتوایی است . توسط رضانی (۱۳۸۲) ، نجم آبادی و موسوی (۱۳۸۵) ، رضانی و روزبهانی (۱۳۸۷) ، کلانتری (۱۳۸۷) و حیدرپور (۱۳۹۰) مورد استفاده قرار گرفته است . پایایی این پرسشنامه در یک مطالعه مقدماتی روی ۲۵ نفر از دانش آموزان شیراز اجرا شده با استفاده از روش دو نیمه کردن (۰/۸۰) معنی دار بوده است . همچنین در مطالعه ای مقدماتی روی ۶۰ نفر از دانش آموزان اصفهانی با استفاده از روش دو نیمه کردن پایایی آن محاسبه و ۰/۷۵ بوده است . پایایی آزمون هویت در تحقیق صورت گرفته به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ به دست آمد . در مطالعه دیگری ، نجم آبادی (۱۳۸۵) روی ۴۰ نفر از دانش آموزان دختر مقطع دبیرستان شهر قم انجام داد . پایایی ابزار و با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۰ بوده است . در مطالعه حسین پور ، درویشی و سودانی (۱۳۸۹) ۴۰ نفر از دانش آموزان اهوازی ، پایایی آزمون هویت احمدی را به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ و به روش تصنیف ۰/۷۵ به دست آوردند.

¹ Adams

² Berzonski

³ Jakson

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد زرقان

یافته ها

جدول شماره ۱: ضریب همبستگی پیرسون برای تعیین همبستگی بین بحران هویت و شخصیت والدین

سطح معناداری	ضریب همبستگی پیرسون	تعداد پاسخگویان	متغیر	
			وابسته	مستقل
۰/۰۰۳	۰/۳۴۱	۲۰۰	افسردگی والدین	بحران هویت
۰/۰۰۱	۰/۲۲۶	۲۰۰	عدم اعتماد به نفس والدین	
۰/۰۰۱	۰/۸۸۹	۲۰۰	شخصیت والدین	

نتایج حاصل از پژوهش در جدول شماره ۱، نشان می دهد که، با توجه به مقدار ضریب همبستگی پیرسون (۰/۸۸۹) که در سطح خطای کمتر از ۰/۰۱ معنادار می باشد بین بحران هویت فرزندان و شخصیت والدین در سطح اطمینان ۹۹ درصد همبستگی آماری معناداری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داده اند که بین بحران هویت فرزندان با افسردگی والدین و عدم اعتماد به نفس والدین همبستگی آماری معنی داری وجود دارد.

آیا اختلالات شخصیتی والدین قادر به پیش بینی بحران هویت فرزندان می باشند؟

جدول ۲: نتایج آزمون تحلیل رگرسیون برای پیش بینی بحران هویت فرزندان

متغیر	بتا (beta)	T	P	R ²	F	df
اختلالات والدین	۰/۶۵۱	۱/۹۸۵	۰/۰۰۱	۰/۵۹۷	۹/۳۴	۱۹۹-۱

جدول ۳: نتایج تحلیل واریانس

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معنی داری
اختلالات والدین	میان گروهی	۹۸۶۳/۲۱۹	۱	۸۹۱/۱۵۴	۹/۳۴۸	۰/۰۰۱
	درون گروهی	۱۶۸۱/۲۶۵	۱۹۹	۷۴۱/۳۵۸		
	کل	۱۱۵۴۴/۴۸۴	۲۰۰			

نتایج آزمون تحلیل رگرسیون حاکی از آن بود که متغیر اختلالات شخصیتی والدین دارای قدرت پیش بینی معناداری برای متغیر بحران هویت فرزندان می باشد. این تحلیل نشان داد که این متغیر در مجموع ۵۹/۷ درصد از واریانس بحران هویت فرزندان را پیش بینی میکنند. با توجه به مقدار $p\text{-value} = ۰/۰۰۱$ که از سطح معناداری ۰/۰۵ کوچکتر است، نتیجه می گیریم ارتباط معناداری بین اختلالات شخصیتی والدین و بحران هویت در فرزندان وجود دارد و این فرضیه تایید می گردد. ($F=۹/۳۴$ ، $df=(۱-۱۹۹)$ ، $P<۰/۰۰۱$).

آیا افسردگی والدین قادر به پیش بینی بحران هویت فرزندان می باشد؟

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد زرقان

جدول ۴: نتایج آزمون تحلیل رگرسیون برای پیش بینی بحران هویت فرزندان

متغیر	بتا (beta)	T	P	R ²	F	df
افسردگی والدین	۰/۲۵۷	۱/۱۸۷	۰/۰۰۳	۰/۱۲۴	۷/۸۵۳	۱۹۹-۱

جدول ۵: نتایج تحلیل واریانس

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری
افسردگی والدین	میان گروهی	۲۴۹/۶۷۳	۱	۶۷۱/۵۵۱	۷/۸۵۳	۰/۰۰۳
	درون گروهی	۱۲۷/۹۴۶	۱۹۹	۲۵۱/۴۰		
	کل	۳۷۷/۶۱۹	۲۰۰			

نتایج آزمون تحلیل رگرسیون حاکی از آن بود که متغیر افسردگی والدین دارای قدرت پیش بینی معناداری برای متغیر بحران هویت فرزندان می باشد. این تحلیل نشان داد که این متغیر در مجموع ۱۲/۴ درصد از واریانس متغیر بحران هویت فرزندان را پیش بینی میکند.

با توجه به مقدار $p\text{-value} = ۰/۰۰۳$ که از سطح معناداری ۰/۰۵ کوچکتر است، نتیجه می گیریم ارتباط معناداری بین افسردگی والدین و بحران هویت در فرزندان وجود دارد و این فرضیه تایید می گردد. ($F=۷/۸۵۳$, $df=(۱-۱۹۹)$, $P<۰/۰۰۳$).

آیا عدم اعتماد به نفس والدین قادر به پیش بین بحران هویت فرزندان می باشند؟

جدول ۶: نتایج آزمون تحلیل رگرسیون برای پیش بینی بحران هویت فرزندان

متغیر	بتا (beta)	T	P	R ²	F	df
عدم اعتماد به نفس والدین	۰/۰۰۳	۰/۴۴۳	۰/۰۰۱	۰/۱۹۷	۰/۶۱۹	۱۹۹-۱

جدول ۷: نتایج تحلیل واریانس

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری
عدم اعتماد به نفس والدین	میان گروهی	۳۵۷/۱۵۹	۱	۴۸/۹۱	۰/۶۱۹	۰/۰۰۱
	درون گروهی	۷۸۶۱/۱۵۴	۱۹۹	۲۱/۲۶		
	کل	۸۲۱۸/۳۱۳	۲۰۰			

نتایج آزمون تحلیل رگرسیون حاکی از آن بود که متغیر عدم اعتماد به نفس والدین دارای قدرت پیش بینی معناداری برای بحران هویت فرزندان می باشد. این تحلیل نشان داد که این متغیر در مجموع ۱۹/۷ درصد از واریانس متغیر بحران هویت فرزندان را پیش بینی

میکنند. با توجه به مقدار $p\text{-value} = 0/001$ که از سطح معناداری $0/05$ کوچکتر است، نتیجه می گیریم ارتباط معناداری بین عدم اعتماد به نفس والدین و بحران هویت در فرزندان وجود دارد و این فرضیه تایید می گردد. ($F=0/619$, $df=(1-199)$, $P<0/001$).

بحث و نتیجه گیری

فرضیه اصلی :

آیا ویژگی های شخصیتی والدین قادر به پیش بینی بحران هویت فرزندان می باشند؟

نتایج آزمون تحلیل رگرسیون حاکی از آن بود که متغیر اختلالات شخصیتی والدین دارای قدرت پیش بینی معناداری برای متغیر بحران هویت فرزندان می باشد. این تحلیل نشان داد که این متغیر در مجموع $59/7\%$ از واریانس بحران هویت فرزندان را پیش بینی می کند. ($F=9/34$, $df=1-199$, $P<0/001$).

این نتیجه با تحقیقات کلارک و همکاران^۱، 2010 ؛ ون هوک و همکاران^۲، احمدی، 1387 ؛ شکریایی، 1390 ؛ احمدی و رضوانی نژاد، 1388 ؛ آخوندی، 1386 ؛ مارکستورم، 2014 ؛ موسوی، 1387 ؛ موسوی، 1390 ؛ اعزازی، 1386 ؛ علی زاده، 1387 ؛ برسونسکای و که^۳، 2009 ؛ موسوی، 1380 ؛ نوایی نژاد، 1386 ؛ آدامز و فچ^۴، 1999 ؛ ایروانی و حمیدی، 1388 ؛ سابرینا و کارل^۵، 1999 و کاپلان^۶ و همکاران، 2009 هم خوانی دارد. در تبیین این یافته می توان گفت که نتایج پژوهش حاضر تاثیر ویژگی های شخصیتی والدین را بر بحران هویت نوجوانان نشان می دهد. شکل گیری هویت نوجوان در ارتباط های والدین با نوجوان گسترش می یابد و سبکهای شخصیتی مختلف والدین باعث پرورش هویت های مختلف می شود. ویژگی های شخصیتی والدین و روش های تربیتی آنان، تعیین کننده اولیه شخصیت و هویت فرزند در تمام سنین تلقی می شود. تاریخچه اختلال اضطراب و عدم اعتماد به نفس منتشر در والدین با سطح پایین تری از رفتار بحران هویت فرزند مرتبط است. احساس هویت شخصی در نوجوان به تدریج بر پایه همانندسازی های گوناگون دوران کودکی و ارتباط وی با والدین تکوین می یابد. ارزشها و معیارهای اخلاقی کودکان خردسال تا حدود زیادی همان است که والدین آنها نیز دارند. اصولاً اساس هویت در فرزندان از ویژگی های شخصیتی والدین و نگرش والدینشان نسبت به آنها نشأت می گیرد. هر اندازه ویژگی های شخصیتی والدین منطقی تر و از نظر روانی سالم تر باشد، هویت فرزندان مستحکم تر و منسجم تر می باشد. با توجه به این که نوجوانان در سنینی هستند که نیاز دارند در زمینه های مختلف فردی و اجتماعی به شناخت لازم از خود و محیط خود برسند و با برنامه ریزی زندگی هدفمندی را دنبال نمایند، اما گاهی به دلایل مختلفی رسیدن به این شناخت به تأخیر می افتد و جوان دچار سردرگمی می شود و این بحران هویت که از دوره نوجوانی آغاز می شود ادامه می یابد و مشکلات زیادی را برای فرد و جامعه پدید می آورد. بهبود هویت و شناسایی ارزش های فردی در پیشگیری از کاهش ابتلاء نوجوانان به انواع ناهنجاری های رفتاری- اجتماعی و اختلالات روانی و شخصیتی نقش مؤثری دارند. حال با توجه به اهمیت و ارزش اساس هویت موفق در اهداف پیشگیرانه به خصوص ناهنجاری های روانی- اجتماعی و همچنین ارتقاء سطح سلامت روان، فقدان آن یعنی عدم کسب هویت موفق، باعث کاهش ارزشمندی در وجود فرد خواهد شد و این به نوبه خود می تواند نوجوان را آماده برای ورود به مبادی ناهنجاری های روانی- اجتماعی کند. ون هوک و همکاران (1387) معتقدند ویژگی های شخصیتی والدین بر مشکلات هویتی و ناهنجاری در فرزندان می افزاید. هر اندازه ویژگی های شخصیتی والدین منطقی تر و از نظر روانی سالم تر باشد، هویت فرزندان مستحکم تر و منسجم تر می باشد. اگر سرخوردگی و عدم اعتماد تلقین شده از والدین، در فرزندان رسوخ کند هماهنگی و سازگاری با اجتماع در فرزند به هم می خورد و به بحران هویت دچار

¹ Clarck&et al

² Van Hoeke&et al

³ Bersonsky,m.d & kuh ,l.s

⁴ Adams & Fetch

⁵ Sabrina &karel

⁶ Kaplan

می شود. پر خاشگری، افسردگی و دیگر اختلالات شخصیتی والدین موجب عصیان فرزندان در برابر ارزش ها، قدرت ها و دخالت های دیگران برای تثبیت هویت خود و عدم سازگاری با اجتماع می گردد. این عملکرد خانواده است که به نوجوان شخصیت و روانی سالم القا کند. فرزندان به رفتارهای ناسازگاری که نشانه‌دهنده عدم سلامت روانی آنها می باشد، دست می زنند. دچار انحراف اجتماعی شده سعی می کنند خود را به گرایش های ناسالم نسبت دهند تا با آنها کمبود های هویتی خود را ارضا کنند. در دوره ی نوجوانی که معمولاً همه ی انسان ها دچار بحران هویت می شوند دچار نوسان های خلقی مختلفی می گردند که منجر به ایجاد تعارض هایی در نوجوان می گردد. بطور کلی شخصیت والدین در چگونگی شکل گیری هویت نوجوانان تاثیر زیادی دارند. کودکانی که از خود درک سالمی دارند، از والدینی برخوردارند که حمایت عاطفی و آزادی کاوش کردن برای آنها تامین می کنند. همین طور، در صورتی که خانواده پایگاه امنی باشد که نوجوانان بتوانند با اطمینان از این پایگاه به سوی دنیای بزرگتر پیش بروند، رشد هویت تقویت می شود، نوجوانانی که احساس می کنند به والدینشان دلبسته هستند، اما در عین حال آزادند تا عقاید خودشان را بیان کنند، هویت کسب کرده و یا در حالت وقفه هویت هستند. نوجوانانی که از هویت تسلیم طلب برخوردارند، معمولاً روابطی صمیمی با والدین دارند، اما از فرصت جدا شدن سالم بی بهره اند و نوجوانانی که دچار پراکندگی هویت هستند، از کمترین رابطه صمیمانه و ارتباط آزاد در خانواده خبر می دهند.

فرضیه های فرعی:

آیا افسردگی والدین قادر به پیش بینی بحران هویت فرزندان می باشد؟

نتایج آزمون تحلیل رگرسیون حاکی از آن بود که متغیر افسردگی والدین دارای قدرت پیش بینی معناداری برای متغیر بحران هویت فرزندان می باشد. این تحلیل نشان داد که این متغیر در مجموع $12/4$ درصد از واریانس متغیر بحران هویت فرزندان را پیش بینی میکند. ($F=853/7$ ، $df=199-1$ ، $P<0$).

این نتیجه با تحقیقات کلارک و همکاران، ۲۰۱۰؛ ون هوک و همکاران؛ احمدی، ۱۳۸۷؛ شکرایی، ۱۳۹۰؛ احمدی و رضوانی نژاد، ۱۳۸۸؛ آخوندی، ۱۳۸۶؛ مارکستورم، ۲۰۱۴؛ موسوی، ۱۳۸۷؛ موسوی، ۱۳۹۰؛ اعزازی، ۱۳۸۶؛ علی زاده، ۱۳۸۷؛ برسونسکای و که، ۲۰۰۹؛ موسوی، ۱۳۸۰؛ نوایی نژاد، ۱۳۸۶؛ آدامز و فیچ، ۱۹۹۹؛ ایروانی و حمیدی، ۱۳۸۸؛ سابرینا و کارل، ۱۹۹۹؛ و کاپلان و همکاران، ۲۰۰۹ هم خوانی دارد. در تبیین این یافته می توان گفت که والدین نوجوانان دارای بحران هویت دارای ویژگی های شخصیتی خاصی بوده اند. والدین نوجوانانی که دارای افسردگی بوده اند احتمال بیشتری دارند که در معرض بحران هویت قرار بگیرند. این والدین با چالش های زیادی در پرورش کودکان روبرو بوده و ناسازگاری خانوادگی و والدین بیشتری را در مقایسه با والدین نوجوانان عادی دارند. وجود افسردگی در والدین موجب بحران هویت در فرزندان می شوند. این والدین در روش تربیتی خود خرد گیر بوده و بین آزادی بی قید و شرط و مداخله بیش از حد در نوسانند. در مقایسه والدین غیر افسرده تنیدگی والدینی بیشتری دارند. اکثر مطالعات انجام شده در مورد بحران هویت بر اهمیت روابط والدین - کودک به عنوان عامل اصلی و تاثیر گذار تاکید دارند. افسردگی یکی از والدین رایج ترین مشکل رفتاری است که ممکن است در کودکان اثر گذارد. نشانه های افسردگی شامل احساس غم و بدبختی، از دست دادن علاقه نسبت به فعالیت های روزمره و معمولی، اختلال در خواب، کاهش وزن، فکر کردن در باره خودکشی، احساس عجز و بیچارگی و بی ارزش بودن است. هنگامی که والدین دچار افسردگی می شوند، اغلب ارتباط کمتری با فرزندان دارند، کمتر بر کارهایشان نظارت می کنند و با بی حوصلگی و تندخویی با آنان رفتار می کنند، واکنش تند و عصبی نشان می دهند در ضمن والدین افسرده وقتی احساس بدبختی و بیچارگی می کنند، نمی توانند رفتار مثبت و باثباتی نسبت به کودکانشان داشته باشند. لذا احتمال داشتن فرزندان با مشکلات رفتاری و عاطفی در خانواده هایی که در آنها یکی از والدین از افسردگی رنج می برد، بسیار زیاد است. والدین باید برای مبارزه با افسردگی خود از متخصصان کمک بگیرند تا از این طریق خطر ابتلای کودکانشان به اختلالات رفتاری و عاطفی را کاهش دهند. والدین دارای افسردگی، منابع روان شناختی لازم برای والدگری را ندارند و بر رشد هویت فرزند تاثیر می گذارد. این والدین نگاه منفی تری به فرزند خود دارند. پس از فرزندشان بیشتر ابرام می گیرند و او را بیشتر تنبیه می کنند که اینها مشکلات فرزند را بیشتر می کند. به بیان دقیق تر، رفتار والدین افسرده سازمان یافتگی کمتری دارد و فرزندشان را کمتر تحریک می کنند. والدینی که نشانه های افسردگی آنان به تدریج فروکش کرده بود، فرزندان هویت مثبت تری داشتند. طبق یافته های بدست آمده از این فرضیه و پیشینه های مرتبط که باهم همسو می باشند اگر سرخوردگی و عدم اعتماد تلقین شده از والدین، در فرزندان رسوخ کند هماهنگی و سازگاری با اجتماع در فرزند به هم می خورد و به بحران هویت دچار می شود. افسردگی و دیگر اختلالات شخصیتی والدین موجب عصیان فرزندان در برابر ارزش ها، قدرت ها و دخالت های دیگران برای تثبیت هویت خود و عدم سازگاری با اجتماع می گردد.

آیا عدم اعتماد به نفس والدین قادر به پیش بین بحران هویت فرزندان می باشند؟

نتایج آزمون تحلیل رگرسیون حاکی از آن بود که متغیر عدم اعتماد به نفس والدین دارای قدرت پیش بینی معناداری برای بحران هویت فرزندان می باشد. این تحلیل نشان داد که این متغیر در مجموع $19/7\%$ درصد از واریانس متغیر بحران هویت فرزندان را پیش بینی میکند. $(619/0=F, (199-1)=df, P<0/001)$

این نتیجه با تحقیقات کلارک و همکاران، ۲۰۱۰؛ ون هوک و همکاران؛ احمدی، ۱۳۸۷؛ شکرایی، ۱۳۹۰؛ احمدی و رضوانی نژاد، ۱۳۸۸؛ آخوندی، ۱۳۸۶؛ مارکستورم، ۲۰۱۴؛ موسوی، ۱۳۸۷؛ موسوی، ۱۳۹۰؛ اعزازی، ۱۳۸۶؛ علی زاده، ۱۳۸۷؛ برسونسکای و که، ۲۰۰۹؛ موسوی، ۱۳۸۰؛ نوابی نژاد، ۱۳۸۶؛ آدامز و فچ، ۱۹۹۹؛ ایروانی و حمیدی، ۱۳۸۸؛ سابرینا و کارل، ۱۹۹۹ و کاپلان و همکاران، ۲۰۰۹ هم خوانی دارد. شکل گیری هویت نوجوان در ارتباط های والدین با نوجوان گسترش می یابد و سبکهای شخصیتی مختلف والدین باعث پرورش هویت های مختلف می شود. والدین دارای اعتماد به نفس کم یا عدم اعتماد به نفس باعث شکل گیری هویت ناسالم یا بحران هویت در فرزندان می شوند. طبق یافته های بدست آمده از این فرضیه و پیشینه های مرتبط همسو اگر سرخوردگی و عدم اعتماد تلقین شده از والدین، در فرزندان رسوخ کند هماهنگی و سازگاری با اجتماع در فرزند به هم می خورد و به بحران هویت دچار می شود. رفتار والدین که متأثر از شخصیت و عزت نفس آنها است مهمترین عامل در تعیین چگونگی روابط میان آنها با فرزندانشان است چنانچه والدین از عزت نفس، انگیزه و احساس خوب نسبت به خود و ارزش گذاری بر خود برخوردار باشند موجب برقراری رابطه مطلوب میان والدین و فرزندان می شود. والدین فاقد اعتماد بنفس و افسردگی، منابع روان شناختی لازم برای والدگری را ندارند و بر رشد هویت و سازگاری فرزند تأثیر می گذارد. این والدین نگاه منفی تری به فرزند خود دارند. پس از فرزندشان بیشتر ایراد می گیرند و او را بیشتر تنبیه می کنند که اینها مشکلات فرزند را بیشتر می کند. به بیان دقیق تر، رفتار والدین افسرده و فاقد اعتماد بنفس، سازمان یافتگی کمتری دارد و فرزندشان را کمتر تحریک می کنند. والدینی که اعتماد به نفس بالاتری داشتند، فرزندان کارآمد تر، سازگارتر و دارای هویت مثبت تری داشتند. (مارکستورم، ۲۰۱۴) دانشمندان دریافته اند که عدم اعتماد بنفس در والدین، والدین را به بچه داری بدون مراقبت (یعنی عدم دسترسی هیجانی فرزند به والد، ارتباطات ضعیف، ضد و نقیض رفتار کردن والدین، تنفر و درگیری بیش از حد) رابط می دهند. (حاجی، ۱۳۸۷). عدم اعتماد به نفس و دیگر اختلالات شخصیتی والدین موجب عصیان فرزندان در برابر ارزش ها، قدرت ها و دخالت های دیگران برای تثبیت هویت خود و عدم سازگاری با اجتماع می گردد. بطور کلی می توان گفت که والدین دارای اعتماد به نفس کم تأثیر بیشتری نسبت به والدین دارای اعتماد به نفس بالا در شکل گیری بحران هویت فرزندان ایفا می کنند.

منابع

احمدی، علی و محبوبه رضوانی (۱۳۸۵). تاثیر آموزش گروهی به روش واقعیت درمانی بر بحران هویت دانشجویان دانشگاه شیراز، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی شیراز ، صص ۵۱-۷۰.

اعزازی، شهلا (۱۳۸۶). جامعه شناسی خانواده با تاکید بر نقش ، ساختار و کارکرد خانواده در دوران معاصر، انتشارات روشنگران و مطالعات زنان، صص ۲۲-۴۶.

آخوندی، احمد (۱۳۸۶) بررسی رابطه حمایت اجتماعی ادراک شده با سازگاری اجتماعی دانش آموزان شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد به راهنمایی حیدرعلی هومن، تهران، صص ۵۹-۱۹۰.

شکری، زهرا (۱۳۹۰). بررسی و مقایسه پایگاه های هویت در میان دختران و پسران دانشجویان. پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی عمومی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه علامه طباطبایی ، صص ۶۱-۷۳.

موسوی، معصومه (۱۳۹۰)، مشاوره فردی با رویکرد واقعیت درمانی بر بحران هویت در دختران نوجوان ۱۸-۱۵ سال سوم ناحیه یک کرج، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره، دانشگاه تربیت معلم ، صص ۹۳-۱۲۴

نوابی نژاد، شکوه (۱۳۸۶).، نظریه های مشاوره و روان درمانی گروهی. تهران، انتشارات سمت ، صص ۴۴-۶۷.

Adams Gerald & fitch .s.a.(1999).ego stage identity status development a dross sequential analysis
journal of personality and social psychology ,43:574-583.

Bersonsky,m.d & kuh ,l.s (2009).identity status identity processing and transition university
journal of adolescent research,vol.15,n,1,81-98.

Berzonsky ,m.d.,(2014).ego identity:a personal standpoint in a postmodern world.identity :an
international.journal of theory and research,5(2):125-136.

Clark ,l.a.,kochanska ,g.,& ready ,r.(2010).mothers personality and its interaction with child
tempeatment as peredictors of parenting behavior .journal of personality and social psychology
,79,274-285.

Erikson , E.(1959) , Identity and the life cycle. New York : International universities press , Inc.
directions (pp.201-271). New York : springer.

Markstorm .adoms,carol:hofstra-greta.dongner-krik.(2004),”the ego virtue of fidelity :a case for the
study of religion and identity formation adolescences ,ang.vol.23(4),53-459.